

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора **Семеніхіної Олени
Володимирівни** на дисертаційну роботу **Ту Чуаньцзе**
на тему «**Формування академічної культури майбутніх піаністів у
процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України**»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження. Проблема формування академічної культури, яка піднімається у дослідженні, є актуальною через сучасні вимоги до результатів вищої освіти в Україні та світові тенденції у підготовці фахівців. У центрі уваги – проблема формування академічної культури майбутніх піаністів, яка є необхідною умовою їх професійної самореалізації, творчої індивідуальності та відповідального ставлення до виконавської і педагогічної діяльності. З огляду на зростання ролі психолого-педагогічної складової в підготовці музикантів, важливою є інтеграція особистісно-орієнтованих підходів до навчання з формуванням ціннісних орієнтирів, академічної доброчесності, педагогічної етики та рефлексивної культури. Формування академічної культури як інтегральної якості особистості є необхідною умовою успішної творчої діяльності музиканта та його реалізації як наставника і вчителя в майбутньому. У цьому контексті актуальним є звернення до потенціалу психолого-педагогічних дисциплін, які не лише озброюють здобувачів вищої освіти знаннями з теорії та методики навчання, але й сприяють формуванню системи цінностей, професійної відповідальності та культурної свідомості. Обрана здобувачем тема дослідження є своєчасною, науково значущою та має практичну цінність для підготовки фахівців мистецької галузі у закладах вищої освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка як складова комплексної науково-дослідної теми «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контексті» (реєстраційний номер 0121U107883), у межах якої автором розроблено модель формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 року).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У дисертації представлено теоретичне обґрунтування й запропоновано нове вирішення проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України, що зумовило розробку та апробацію в освітньому процесі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка експериментальної моделі формування досліджуваного феномену, яка включає модулі (цільовий, теоретико-методологічний, модуль педагогічних умов, змістовно-процесуальний, критеріальний); методологічні підходи (системний, культурологічний, особистісно-орієнтований, аксіологічний, компетентнісний, індивідуальний) та принципи (гуманістичної спрямованості, академічності знань, професійної спрямованості, інтеграції, музичної свідомості), компоненти (ціннісно-орієнтаційний, професійно-теоретичний професійно-практичний, особистісно-творчий) та критерії (поведінковий із показником «ціннісні орієнтації»; знаннєвий із показником «академічні знання»; комунікаційно-діяльнісний із показником «здатність до ефективної комунікації»; особистісний із показником «потреба в досягненнях») досліджуваного об'єкту, педагогічні умови (розвиток критичного мислення студентів; заохочення до участі у наукових, освітніх і практичних неформальних заходах; розвиток комунікативних навичок у професійному спілкуванні) етапи (формування загально-наукових знань; поглиблення професійних знань і виконавських навичок; освітньої і професійної практики), методи (інтерактивні методи навчання (проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, методи контекстного навчання (ділові ігри, метод проєктів), методи педагогіки мистецтва (методи театралізації, творчих завдань, роздуми)), форми (індивідуальна та групова робота, неформальні заходи (публічні виступи, тематичні вечори, конкурси, фестивалі, майстер-класи), практика у закладах освіти); засобів (професійно орієнтовані завдання, кейси, творчі проєкти) та засоби реалізації, спрямовані на досягнення поставленої мети та взаємозв'язки між ними.

Нові факти, одержані здобувачем.

У дисертації Ту Чуаньцзе вперше в українській педагогічній науці здійснено цілісне дослідження формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін

у ЗВО України, а саме: визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

На підставі аналізу тексту дисертації можемо констатувати обґрунтованість її наукових положень та висновків, оскільки вони спираються на низку методологічних підходів, оригінальних методичних принципів та сукупність дослідницьких методів. Серед останніх визначимо: а) теоретичні, спрямовані на здобуття об'єктивних даних та висновків щодо специфіки предмета дослідження, – ретроспективний аналіз процесу формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; термінологічний аналіз для уточнення тезаурусу дослідження; структурно-логічний аналіз для визначення сутності і структури понять „академічна культура майбутнього піаніста”, „формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України”, розробки критеріїв і показників сформованості академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; узагальнення та екстраполяція наукових результатів з проблеми дослідження, одержаних у процесі вивчення науково-педагогічних джерел для теоретичного обґрунтування вибору педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; педагогічне проектування для розробки моделі підготовки майбутніх піаністів, орієнтованої на формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; зіставлення для характеристики рівнів сформованості академічної культури майбутніх піаністів за кожним показником;

б) емпіричні, зорієнтовані на безпосереднє практичне вивчення досліджуваних явищ, – спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти України, узагальнення педагогічного досвіду викладачів для уточнення суперечностей між чинною системою професійної підготовки майбутніх піаністів та потребами суспільства; бесіди зі студентами, викладачами, фахівцями галузі мистецтв для визначення особливостей формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; педагогічний експеримент для перевірки ефективності педагогічних умов формування

академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; анкетування, опитування, тестування майбутніх піаністів для визначення рівнів сформованості в них академічної культури;

в) статистичні методи (загальні методи і критерії) – розрахунок коефіцієнта конкордації (критерій узгодженості Пірсона) при встановленні узгодженості думки експертів та оцінка середніх для кількісного аналізу емпіричних даних педагогічного експерименту (критерій Стюдента)..

Про обґрунтованість наукових результатів дослідження свідчить їх апробація на міжнародних науково-практичних конференціях: «Досягнення науки та освіти в XXI столітті» (м.Дніпро, 8 лютого 2024 р), «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» (м. Суми, 17-18 травня 2024 року), «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (5-6 грудня 2024 р., м. Суми).

Значення для науки і практики отриманих результатів.

Обґрунтовані результати дисертаційного дослідження Ту Чуаньцзе у своїй сукупності розв'язують актуальну наукову проблему. Матеріали дослідження можуть бути використані у системі підготовки майбутніх фахівців мистецтв: у процесі викладання нормативних (психолого-педагогічних) і варіативних дисциплін і спецкурсів, розробленні освітніх програм, навчальних планів підготовки фахівців мистецтв, розробленні та вдосконаленні змісту освітніх компонентів освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, у підготовці студентами кваліфікаційних робіт тощо.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

У вступі доведено актуальність та доцільність кваліфікаційної наукової праці, презентовано науковий апарат дослідження, його наукову новизну, практичне значення та структуру.

У першому розділі досліджено стан розробленості проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів у ЗВО України та уточнено сутність та структуру поняття «академічна культура майбутніх піаністів».

У другому розділі виявлено педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

У третьому розділі розроблено критерії та показники, на основі яких охарактеризовано рівні сформованості академічної культури майбутніх піаністів, а також експериментально перевірено ефективність педагогічних

умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Привертає увагу побудована автором діагностична система оцінки сформованості академічної культури майбутніх піаністів у сукупності критеріїв та показників, кожен з яких орієнтований на певний компонент академічної культури. Дібрано відповідні методики кількісної оцінки показників. Таблиці та рисунки вдало унаочнюють результати дослідження.

Варто наголосити що важливою структурною одиницею розробленої Ту Чуаньцзе моделі є комплекс методів навчання, спрямованих на формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Поряд із загальноприйнятими для фортепіанного навчання методами пропонувалися методи педагогіки мистецтва, як-от занурення в музику, творчі завдання, роздуми про музику, педагогічно орієнтований метод цілісного аналізу музичного твору. До провідних методів автор відніс інтерактивні методи навчання (проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, методи контекстного навчання (ділові ігри, метод проєктів).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи результати кваліфікаційної праці Ту Чуаньцзе, висловимо деякі зауваження та побажання.

1. Дослідження має високий рівень актуальності, однак у ньому недостатньо представлено аналіз зарубіжного досвіду формування академічної культури у мистецькій вищій освіті, зокрема у підготовці музикантів-виконавців.

2. Попри якісно побудований експериментальний етап, вибірка учасників дослідження є дещо обмеженою в географічному та інституційному аспектах. Розширення вибірки могло б сприяти вищому рівню узагальнення результатів.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях.

Основні теоретичні положення й висновки дослідження представлено у 8 публікаціях (із них 8 – одноосібні), зокрема: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття періодичному науковому виданні інших держав, 3 тезах доповідей, які додатково відображають результати дослідження. Аналіз наукових робіт здобувача, що вказані у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що опубліковані роботи повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Ту Чуаньцзе «Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є актуальним, ґрунтовним, оригінальним і завершеним науковим дослідженням, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. У кваліфікаційній праці представлено теоретичне обґрунтування й запропоновано нове розв'язання проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України. Обґрунтовано актуальність досліджуваної теми, визначено сутнісний зміст основних понять дослідження.

Результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань, основні положення дисертації мають наукову новизну і пройшли достатню апробацію. Методичний контент роботи повністю відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Ту Чуаньцзе «Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, а її автор Ту Чуаньцзе заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри інформатики
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Олена СЕМЕНІХІНА

